

به نام خدا

کلاس درس آینده تلفیق فناوری خلاقیت و یادگیری موثر

مولفان :

زهرا حاجی حسن طهرانی

معصومه سلمانیان

خسرو یعقوبی

بیبا افشان شکوه

انتشارات ارسطو

(سازمان چاپ و نشر ایران - ۱۴۰۵)

نسخه الکترونیکی این اثر در سایت سازمان چاپ و نشر ایران و اپلیکیشن کتاب رسان موجود می باشد

Chaponashr.ir

chaponashr.ir

rasayoon.com

سرشناسه : حاجی حسن طهرانی، زهرا، ۱۳۵۶
 عنوان و نام پدیدآورندگان: کلاس درس آینده تلفیق فناوری خلاقیت و یادگیری موثر/ مولفان: زهرا
 حاجی حسن طهرانی، معصومه سلمانیان، خسرو یعقوبی، بیتا افشان شکوه
 مشخصات نشر : انتشارات ارسطو (سازمان چاپ و نشر ایران)، ۱۴۰۵.
 مشخصات ظاهری : ۱۰۳ ص.
 شابک : ۵-۲۹۰-۱۲۹-۶۲۲-۹۷۸
 شناسه افزوده : سلمانیان، معصومه، ۱۳۴۸
 شناسه افزوده : یعقوبی، خسرو، ۱۳۴۸
 شناسه افزوده : افشان شکوه، بیتا، ۱۳۵۰
 وضعیت فهرست نویسی : فیپا
 یادداشت : کتابنامه.
 موضوع : کلاس درس آینده تلفیق فناوری خلاقیت و یادگیری موثر
 رده بندی کنگره : ۹۸۳ TP
 رده بندی دیویی : ۶۶۸/۵۵
 شماره کتابشناسی ملی : ۹۹۷۶۵۸۸
 اطلاعات رکورد کتابشناسی : فیپا

نام کتاب : کلاس درس آینده تلفیق فناوری خلاقیت و یادگیری موثر
 مولفان: زهرا حاجی حسن طهرانی - معصومه سلمانیان - خسرو یعقوبی - بیتا افشان شکوه
 ناشر : انتشارات ارسطو (سازمان چاپ و نشر ایران)
 صفحه آرای، تنظیم و طرح جلد: الهام غفاری
 تیراژ : ۱۰۰۰ جلد
 نوبت چاپ : اول - ۱۴۰۵
 چاپ : زیرجد
 قیمت : ۱۷۵۰۰۰ تومان
 فروش نسخه الکترونیکی - کتاب رسان :
<https://:chaponashr.ir/ketabresan>
 شابک : ۵-۲۹۰-۱۲۹-۶۲۲-۹۷۸
 تلفن مرکز پخش : ۰۹۱۲۰۲۳۹۲۵۵
www.chaponashr.ir

فهرست

پیشگفتار.....	۵
مقدمه.....	۷
فصل اول: مبانی و ضرورت‌های کلاس درس آینده.....	۹
تحول مفهوم کلاس درس در جهان معاصر.....	۱۲
نقش فناوری در بازتعریف آموزش و یادگیری.....	۱۶
خلاقیت به عنوان محور اصلی آموزش آینده.....	۲۰
ویژگی‌های یادگیری مؤثر در کلاس‌های نوین.....	۲۴
فصل دوم: فناوری‌های آموزشی در کلاس درس آینده.....	۲۷
ابزارهای دیجیتال و نقش آن‌ها در فرایند آموزش.....	۳۱
هوش مصنوعی و شخصی‌سازی یادگیری.....	۳۳
واقعیت مجازی و واقعیت افزوده در تجربه آموزشی.....	۳۷
محیط‌های یادگیری هوشمند و تعاملی.....	۴۱
فصل سوم: پرورش خلاقیت در محیط‌های یادگیری نوین.....	۴۵
مبانی روان‌شناختی خلاقیت در آموزش.....	۴۹
روش‌های تقویت تفکر خلاق در دانش‌آموزان.....	۵۳
نقش معلم در هدایت خلاقیت کلاسی.....	۵۵
طراحی فعالیت‌های خلاقانه با کمک فناوری.....	۵۹
فصل چهارم: طراحی یادگیری مؤثر در کلاس آینده.....	۶۱
اصول طراحی آموزشی برای یادگیری عمیق.....	۶۵
یادگیری فعال، مشارکتی و مسئله‌محور.....	۶۹

افزایش انگیزه و درگیری ذهنی یادگیرندگان	۷۳
فصل پنجم: الگوی اجرایی کلاس درس آینده	۸۱
طراحی فضای فیزیکی و دیجیتال کلاس آینده	۸۷
مهارت‌های موردنیاز معلم در آموزش آینده	۹۲
نقش انسان در عصر اتوماسیون	۹۷
نتیجه گیری	۹۸
منابع	۱۰۱

پیشگفتار

آموزش، همواره یکی از بنیادین‌ترین مسیرهای رشد انسان و توسعه جوامع بوده است؛ اما در جهان امروز، مفهوم آموزش دیگر محدود به کلاس‌های سنتی، تخته، کتاب درسی و انتقال یک‌سویه اطلاعات نیست. تحولات پرشتاب فناوری، گسترش ابزارهای هوشمند، دگرگونی شیوه‌های ارتباطی و تغییر نیازهای نسل جدید یادگیرندگان، ما را در برابر پرسشی اساسی قرار داده است: کلاس درس آینده چگونه باید باشد؟ کتاب «کلاس درس آینده: تلفیق فناوری، خلاقیت و یادگیری مؤثر» با هدف پاسخ به همین پرسش نوشته شده است. این اثر می‌کوشد تصویری روشن، علمی و کاربردی از آینده آموزش ارائه دهد؛ آینده‌ای که در آن فناوری نه جایگزین انسان، بلکه ابزاری برای توانمندسازی معلم و یادگیرنده است. در چنین کلاسی، خلاقیت به‌عنوان نیروی محرک یادگیری شناخته می‌شود و یادگیری مؤثر، نتیجه تعامل آگاهانه میان دانش، تجربه، تفکر، فناوری و نوآوری است. در کلاس درس آینده، یادگیرنده صرفاً دریافت‌کننده اطلاعات نیست؛ بلکه کاوشگر، خالق، تحلیل‌گر و مشارکت‌کننده فعال در فرایند یادگیری است. معلم نیز تنها انتقال‌دهنده دانش نیست، بلکه طراح تجربه‌های یادگیری، تسهیل‌گر خلاقیت، راهنمای مسیر تفکر و هدایت‌گر استفاده هوشمندانه از فناوری محسوب می‌شود. از این منظر، آموزش آینده نیازمند بازاندیشی در نقش‌ها، روش‌ها، ابزارها و اهداف یادگیری است. این کتاب بر آن است تا نشان دهد تلفیق فناوری و خلاقیت، زمانی ارزشمند خواهد بود که به بهبود کیفیت یادگیری منجر شود. استفاده از ابزارهای دیجیتال، هوش مصنوعی، محیط‌های تعاملی، واقعیت مجازی، منابع چندرسانه‌ای و شیوه‌های نوین ارزشیابی، تنها زمانی اثربخش‌اند که در خدمت فهم عمیق، انگیزش پایدار، مشارکت فعال و رشد توانایی‌های فکری و خلاق یادگیرندگان قرار گیرند. از سوی دیگر، آینده آموزش تنها به ابزارهای نوین وابسته نیست،

بلکه به نگرش‌های نو نیاز دارد. کلاس درس آینده، فضایی است برای پرسیدن، آزمودن، ساختن، تجربه کردن، شکست خوردن و دوباره آموختن. در چنین فضایی، خلاقیت نه یک فعالیت جانبی، بلکه بخشی جدایی‌ناپذیر از فرایند یادگیری است. تلاش شده است مباحث کتاب، افزون بر پشتوانه نظری، نگاهی کاربردی نیز داشته باشد تا خواننده بتواند مفاهیم مطرح‌شده را در طراحی، اجرا و ارزیابی محیط‌های یادگیری نوین به کار گیرد. امید است این اثر بتواند گامی هرچند کوچک در مسیر بازتعریف آموزش، توانمندسازی معلمان، پرورش خلاقیت یادگیرندگان و طراحی کلاس‌هایی باشد که نه تنها با نیازهای امروز، بلکه با فرصت‌ها و چالش‌های فردا نیز هماهنگ‌اند. کلاس درس آینده، تنها مکانی برای آموزش نیست؛ بلکه فضایی برای ساختن انسان‌هایی خلاق، آگاه، توانمند و آماده برای زندگی در جهانی پیوسته در حال تغییر است.

مقدمه

جهان امروز با شتابی بی‌سابقه در حال تغییر است؛ فناوری در همه جنبه‌های زندگی نفوذ کرده، شیوه‌های ارتباطی دگرگون شده و نیازهای حرفه‌ای و اجتماعی نسل‌های جدید به‌طور مداوم در حال تحول است. در چنین شرایطی، آموزش و پرورش نمی‌تواند به روش‌های گذشته وابسته بماند. کلاس‌های درس باید بازآفرینی شوند؛ نه صرفاً با افزودن ابزارهای جدید، بلکه با بازنگری در نقش‌ها، اهداف، ساختارها و تجربه‌های یادگیری. این کتاب تلاشی است برای ترسیم این بازآفرینی. کلاس درس آینده مفهومی فراتر از یک فضای فیزیکی یا دیجیتال است. این کلاس، محیطی پویا، تعاملی و چندلایه است که در آن یادگیرندگان فعالانه در ساخت دانش مشارکت می‌کنند، فناوری به‌صورت هوشمندانه در خدمت یادگیری قرار می‌گیرد و خلاقیت، به‌جای آن‌که فعالیتی جانبی باشد، در مرکز فرایند آموزشی جای دارد. در چنین محیطی، یادگیری از حالت حفظ‌کردنی و تک‌بعدی خارج شده و به فرصتی برای کشف، ساختن، تجربه‌کردن و اندیشیدن عمیق تبدیل می‌شود.

تحولات فناوری، به‌ویژه در حوزه‌هایی مانند هوش مصنوعی، واقعیت مجازی، داده‌کاوی آموزشی و ابزارهای تعامل آنلاین، امکانات بی‌سابقه‌ای برای معلمان و یادگیرندگان فراهم کرده است. اما نکته مهم این است که فناوری به خودی خود تضمین‌کننده یادگیری بهتر نیست. آنچه اهمیت دارد، چگونگی طراحی و تلفیق فناوری با روش‌های آموزشی خلاقانه و مؤثر است. رویکرد این کتاب نیز همین است: فناوری در کنار خلاقیت، و هر دو در خدمت یادگیری عمیق. از سوی دیگر، خلاقیت در جهان آینده نه یک مهارت لوکس، بلکه یک ضرورت است. یادگیرندگانی که توانایی تفکر خلاق، حل مسئله، انعطاف‌پذیری ذهنی و تولید ایده‌های نو را نداشته باشند، در دنیای پیچیده و متغیر فردا با چالش‌های بزرگی روبه‌رو خواهند شد. بنابراین، طراحی کلاس‌های آینده باید مبتنی بر پرورش چنین

توانمندی‌هایی باشد. معلم در این فضا نقش راهنما، الهام‌بخش و طراح تجربه‌های یادگیری را بر عهده دارد، نه تنها انتقال‌دهنده اطلاعات. هدف این کتاب آن است که تصویری روشن و کاربردی از کلاس درس آینده ارائه دهد؛ کلاسی که در آن فناوری و خلاقیت نه به صورت جداگانه، بلکه در ارتباط و تعامل با یکدیگر، منجر به یادگیری اثربخش، پایدار و معنادار می‌شوند. در فصل‌های مختلف این اثر، تلاش شده است تا هم مبانی نظری و علمی موضوع توضیح داده شود و هم ابزارها، روش‌ها و الگوهای کاربردی معرفی گردد تا خواننده بتواند از آن‌ها در طراحی و اجرای آموزش‌های نوین بهره ببرد. امید است این کتاب بتواند برای معلمان، پژوهشگران، طراحان آموزشی، دانشجویان علوم تربیتی و تمامی علاقه‌مندان به تحول آموزشی، راهنمایی الهام‌بخش باشد؛ راهنمایی برای ساختن کلاس‌هایی که با نیازهای نسل امروز و فرصت‌های فردا هماهنگ‌اند.

فصل اول

مبانی و ضرورت‌های کلاس درس آینده

آموزش به‌عنوان یکی از بنیادی‌ترین نهادهای اجتماعی، همواره بازتابی از شرایط فرهنگی، اقتصادی، علمی و فناوری هر دوره تاریخی بوده است. هرگاه جامعه دچار تحول شده، آموزش نیز ناگزیر به تغییر و بازتعریف نقش‌ها، روش‌ها و اهداف خود شده است. در عصر حاضر، شتاب بی‌سابقه تحولات فناورانه، گسترش شبکه‌های ارتباطی، انفجار اطلاعات، تغییر ماهیت مشاغل و دگرگونی سبک زندگی انسان‌ها، نظام‌های آموزشی را در برابر چالشی جدی قرار داده است؛ چالشی که پاسخ به آن، مستلزم عبور از الگوهای سنتی و حرکت به‌سوی طراحی «کلاس درس آینده» است. کلاس درس سنتی، عمدتاً بر انتقال یک‌سویه دانش، حافظه‌محوری، تمرکز بر کتاب درسی و نقش غالب معلم به‌عنوان منبع اصلی اطلاعات استوار بوده است. این الگو، اگرچه در زمان خود پاسخ‌گوی نیازهای جامعه صنعتی بوده، اما در دنیای پیچیده، پویا و دیجیتال امروز، کارآمدی خود را تا حد زیادی از دست داده است. یادگیرندگان امروز در جهانی رشد می‌کنند که اطلاعات به‌سادگی در دسترس است، ارتباطات مرزهای جغرافیایی را درنوردیده و مهارت‌های موردنیاز زندگی و کار، پیوسته در حال تغییر است. ازاین‌رو، کلاس درس آینده باید پاسخی متناسب با این واقعیت‌ها ارائه دهد.

یکی از مبانی اساسی کلاس درس آینده، پذیرش این اصل است که یادگیری دیگر محدود به زمان و مکان مشخص نیست. فناوری‌های نوین، امکان یادگیری پیوسته، انعطاف‌پذیر و

مادام‌العمر را فراهم کرده‌اند. در چنین شرایطی، کلاس درس از یک فضای بسته فیزیکی به یک اکوسیستم یادگیری گسترده تبدیل می‌شود که می‌تواند هم‌زمان شامل فضای حضوری، محیط‌های مجازی، شبکه‌های یادگیری و منابع دیجیتال باشد. این تغییر، ضرورت بازنگری در طراحی آموزشی و نقش معلم و یادگیرنده را بیش از پیش برجسته می‌کند. از منظر مبانی نظری، کلاس درس آینده بر رویکردهای نوین یادگیری استوار است؛ رویکردهایی که یادگیرنده را در مرکز فرایند آموزش قرار می‌دهند. نظریه‌های سازنده‌گرایی، یادگیری اجتماعی، یادگیری تجربی و یادگیری موقعیتی، همگی بر این نکته تأکید دارند که دانش، امری منتقل‌شدنی نیست، بلکه در تعامل فعال یادگیرنده با محیط، دیگران و تجربه‌های واقعی ساخته می‌شود. بنابراین، کلاس درس آینده باید بستری برای مشارکت فعال، گفت‌وگو، حل مسئله و تفکر انتقادی فراهم آورد.

ضرورت دیگر کلاس درس آینده، توجه به تفاوت‌های فردی یادگیرندگان است. دانش‌آموزان و دانشجویان از نظر سبک‌های یادگیری، توانایی‌ها، علایق، پیش‌زمینه‌های فرهنگی و سرعت یادگیری با یکدیگر متفاوت‌اند. الگوی یکسان‌سازی آموزش که در کلاس‌های سنتی رایج بوده، نمی‌تواند پاسخ‌گوی این تنوع باشد. فناوری آموزشی با فراهم کردن امکان شخصی‌سازی یادگیری، مسیرهای متنوع آموزشی و بازخوردهای هوشمند، زمینه‌ای فراهم می‌کند تا هر یادگیرنده متناسب با نیازها و توانایی‌های خود رشد کند. خلاقیت، به عنوان یکی از ارکان اساسی کلاس درس آینده، نقش تعیین‌کننده‌ای در پاسخ‌گویی به نیازهای جهان فردا دارد. در دنیایی که بسیاری از وظایف تکراری توسط ماشین‌ها و سامانه‌های هوشمند انجام می‌شود، توانایی خلق ایده‌های نو، تفکر انعطاف‌پذیر و حل مسائل پیچیده، ارزشمندترین سرمایه انسانی محسوب می‌شود. از این رو، کلاس درس آینده باید به گونه‌ای طراحی شود که خلاقیت نه تنها تشویق، بلکه به صورت نظام‌مند پرورش داده شود.

از دیگر مبانی مهم کلاس درس آینده، تغییر نقش معلم است. معلم در این کلاس دیگر تنها انتقال‌دهنده دانش نیست، بلکه طراح تجربه‌های یادگیری، تسهیل‌گر فرایند تفکر، راهنمای مسیر یادگیری و پشتیبان رشد فردی یادگیرندگان است. این تغییر نقش، نیازمند توسعه شایستگی‌های حرفه‌ای جدید در معلمان، از جمله سواد فناوری، توانایی طراحی آموزشی، مهارت‌های ارتباطی و درک عمیق از فرایندهای یادگیری است. ضرورت شکل‌گیری کلاس درس آینده، همچنین از تغییرات بازار کار و نیازهای جامعه ناشی می‌شود. بسیاری از مشاغل سنتی در حال حذف یا دگرگونی‌اند و مشاغل جدیدی پدید می‌آیند که نیازمند مهارت‌هایی چون تفکر انتقادی، همکاری، ارتباط مؤثر، سواد دیجیتال و یادگیری مداوم هستند. اگر کلاس‌های درس نتوانند این مهارت‌ها را در یادگیرندگان پرورش دهند، شکاف میان آموزش و نیازهای واقعی جامعه عمیق‌تر خواهد شد. کلاس درس آینده، پاسخی است به این شکاف. این کلاس می‌کوشد یادگیری را معنادار، کاربردی و مرتبط با زندگی واقعی کند. پروژه‌های مسئله‌محور، یادگیری مبتنی بر چالش، فعالیت‌های میان‌رشته‌ای و استفاده از موقعیت‌های واقعی، از جمله راهبردهایی هستند که می‌توانند آموزش را از حالت انتزاعی خارج کرده و به تجربه‌ای زنده و اثرگذار تبدیل کنند.

از منظر اجتماعی و فرهنگی نیز، کلاس درس آینده ضرورتی انکارناپذیر است. جوامع امروز با چالش‌هایی چون نابرابری آموزشی، شکاف دیجیتال، بحران‌های زیست‌محیطی و تغییرات سریع فرهنگی روبه‌رو هستند. آموزش آینده باید بتواند شهروندانی آگاه، مسئولیت‌پذیر، خلاق و توانمند تربیت کند که قادر باشند با این چالش‌ها مواجه شوند. کلاس درس آینده، فضایی برای گفت‌وگو، همدلی، تفکر اخلاقی و مشارکت اجتماعی فراهم می‌آورد. مبانی و ضرورت‌های کلاس درس آینده را می‌توان در یک اصل اساسی خلاصه کرد: آموزش باید همگام با تحولات جهان، پویا، انعطاف‌پذیر و انسان‌محور باشد. فناوری،

خلاقیت و یادگیری مؤثر، سه عنصر جدایی‌ناپذیر این تحول‌اند. کلاس درس آینده نه نفی گذشته، بلکه بازآفرینی آموزش بر پایه نیازهای امروز و فرداست؛ بازآفرینی‌ای که هدف آن، پرورش انسان‌هایی یادگیرنده، خلاق، توانمند و آماده برای زیستن در جهانی پیچیده و در حال تغییر است.

تحول مفهوم کلاس درس در جهان معاصر

تحول مفهوم کلاس درس در جهان معاصر یکی از مهم‌ترین پیامدهای تغییرات گسترده علمی، فناوری، اجتماعی و فرهنگی در دهه‌های اخیر است. اگر به تاریخ آموزش بنگریم، خواهیم دید که کلاس درس همواره بازتابی از شرایط و نیازهای هر دوره تاریخی بوده است. در دوران گذشته، کلاس درس اغلب فضایی محدود، ساختاریافته و مبتنی بر انتقال یک‌سویه دانش از معلم به شاگرد بود. در چنین الگویی، معلم منبع اصلی دانش محسوب می‌شد و دانش‌آموزان بیشتر نقش دریافت‌کننده اطلاعات را بر عهده داشتند. محتوای آموزشی عمدتاً از طریق کتاب‌های درسی ارائه می‌شد و فعالیت‌های یادگیری بر حفظ و بازتولید اطلاعات تمرکز داشت. این الگو در دوره‌ای که دسترسی به منابع دانش محدود بود و جامعه نیازمند نیروی کار منظم و مطیع برای ساختارهای صنعتی بود، کارکرد قابل قبولی داشت.

با ورود به قرن بیست و یکم، تحولات عمیق فناوری و گسترش دسترسی به اطلاعات، بنیان‌های این الگوی سنتی را به چالش کشید. اینترنت، فناوری‌های دیجیتال، شبکه‌های ارتباطی و ابزارهای هوشمند باعث شدند که دانش دیگر در انحصار کتاب یا معلم نباشد. امروزه هر فرد با دسترسی به یک تلفن همراه یا رایانه می‌تواند به حجم عظیمی از اطلاعات و منابع آموزشی دست یابد. این تغییر بنیادین سبب شده است که نقش کلاس درس و کارکرد آن در فرایند آموزش مورد بازاندیشی قرار گیرد. در جهان معاصر، کلاس درس

دیگر صرفاً مکانی برای انتقال دانش نیست، بلکه فضایی برای تعامل، تجربه، کشف و تولید دانش به شمار می‌آید. یادگیرندگان دیگر تنها شنونده نیستند، بلکه به مشارکت‌کنندگان فعال در فرایند یادگیری تبدیل شده‌اند. این تغییر نگرش، حاصل تحول در نظریه‌های یادگیری نیز هست. نظریه‌های نوین آموزشی بر این نکته تأکید دارند که یادگیری زمانی عمیق و پایدار خواهد بود که یادگیرنده در ساخت دانش نقش فعال داشته باشد و بتواند میان مفاهیم آموزشی و تجربه‌های واقعی زندگی ارتباط برقرار کند.

از سوی دیگر، تغییرات گسترده در ماهیت مشاغل و مهارت‌های مورد نیاز در بازار کار نیز بر تحول مفهوم کلاس درس تأثیر گذاشته است. بسیاری از مشاغل سنتی در حال دگرگونی یا حذف شدن هستند و در مقابل، مشاغل جدیدی شکل گرفته‌اند که نیازمند مهارت‌هایی چون تفکر انتقادی، حل مسئله، خلاقیت، همکاری و توانایی یادگیری مداوم هستند. بنابراین، کلاس درس دیگر نمی‌تواند صرفاً به انتقال دانش نظری بسنده کند، بلکه باید محیطی فراهم آورد که در آن یادگیرندگان بتوانند این مهارت‌ها را تمرین و تقویت کنند. یکی دیگر از عوامل مؤثر در تحول مفهوم کلاس درس، پیشرفت فناوری‌های آموزشی است. ابزارهای دیجیتالی، محیط‌های یادگیری مجازی، سامانه‌های مدیریت یادگیری، منابع چندرسانه‌ای و فناوری‌های تعاملی امکان ایجاد تجربه‌های یادگیری متنوع و غنی را فراهم کرده‌اند. این فناوری‌ها به معلمان اجازه می‌دهند تا روش‌های آموزشی متنوعی را به کار گیرند و یادگیری را از قالب‌های سنتی خارج کنند. در چنین شرایطی، کلاس درس می‌تواند ترکیبی از فضای فیزیکی و محیط‌های مجازی باشد؛ فضایی که یادگیری در آن محدود به زمان و مکان خاصی نیست. تحول مفهوم کلاس درس همچنین با تغییر در نقش معلم همراه بوده است. در الگوی سنتی، معلم مرکز کلاس و منبع اصلی دانش بود. اما در رویکردهای جدید، معلم بیشتر نقش راهنما، تسهیل‌گر و طراح تجربه‌های یادگیری را بر

عهده دارد. او شرایطی فراهم می‌کند تا یادگیرندگان بتوانند پرسش کنند، جست‌وجو نمایند، ایده‌های خود را بیان کنند و در تعامل با دیگران به فهم عمیق‌تری از مفاهیم دست یابند. این تغییر نقش، مستلزم آن است که معلمان علاوه بر دانش تخصصی، مهارت‌هایی چون طراحی آموزشی، مدیریت تعاملات کلاسی و استفاده مؤثر از فناوری را نیز در اختیار داشته باشند.

از سوی دیگر، مفهوم یادگیرنده نیز در کلاس‌های معاصر دچار تحول شده است. در گذشته، یادگیرنده اغلب به عنوان فردی منفعل در نظر گرفته می‌شد که وظیفه او دریافت و حفظ اطلاعات ارائه شده توسط معلم بود. اما در رویکردهای نوین آموزشی، یادگیرنده فردی فعال، جست‌وجوگر و خلاق تلقی می‌شود که در فرایند یادگیری نقش اصلی را ایفا می‌کند. او با طرح پرسش، انجام فعالیت‌های عملی، مشارکت در بحث‌ها و همکاری با دیگران، دانش خود را شکل می‌دهد و گسترش می‌دهد. تحول کلاس درس همچنین به تغییر در طراحی فضاهای آموزشی منجر شده است. در بسیاری از مدارس و دانشگاه‌های پیشرو، چیدمان سنتی نیمکت‌ها که همه دانش‌آموزان رو به معلم می‌نشستند، جای خود را به فضاهای منعطف و تعاملی داده است. میزهای گروهی، فضاهای کار مشترک، دسترسی به ابزارهای دیجیتال و محیط‌های یادگیری باز، امکان تعامل بیشتر میان یادگیرندگان و مشارکت فعال آنان در فعالیت‌های آموزشی را فراهم می‌کنند.

در کنار این تحولات، مفهوم ارزشیابی نیز دچار تغییر شده است. در کلاس‌های سنتی، ارزشیابی اغلب به آزمون‌های پایانی محدود می‌شد که هدف آن‌ها سنجش میزان حفظ اطلاعات بود. اما در کلاس درس معاصر، ارزشیابی به عنوان بخشی از فرایند یادگیری در نظر گرفته می‌شود. ارزشیابی تکوینی، بازخورد مستمر، پروژه‌های عملی و پرتفوی‌های

یادگیری از جمله روش‌هایی هستند که می‌توانند تصویری دقیق‌تر از رشد و پیشرفت یادگیرندگان ارائه دهند.

همچنین باید توجه داشت که کلاس درس در جهان معاصر دیگر تنها به انتقال دانش محدود نیست، بلکه نقش مهمی در پرورش مهارت‌های اجتماعی، اخلاقی و فرهنگی نیز ایفا می‌کند. تعامل میان دانش‌آموزان با پیشینه‌های متفاوت، کار گروهی، احترام به دیدگاه‌های مختلف و تقویت حس مسئولیت‌پذیری اجتماعی از جمله جنبه‌هایی هستند که در محیط‌های آموزشی نوین مورد توجه قرار می‌گیرند. می‌توان گفت که تحول مفهوم کلاس درس در جهان معاصر نتیجه تعامل مجموعه‌ای از عوامل گوناگون است؛ از پیشرفت‌های فناوری گرفته تا تغییرات اجتماعی و اقتصادی و تحول در نظریه‌های یادگیری. این تغییرات نشان می‌دهد که کلاس درس آینده باید محیطی پویا، منعطف و خلاق باشد؛ محیطی که در آن فناوری در خدمت یادگیری قرار گیرد، خلاقیت تشویق شود و یادگیرندگان فرصت داشته باشند توانایی‌های فکری، اجتماعی و عملی خود را توسعه دهند.

به این ترتیب، کلاس درس دیگر صرفاً مکانی برای انتقال دانش نیست، بلکه به فضایی برای تجربه، مشارکت، نوآوری و رشد تبدیل شده است. چنین کلاسی می‌تواند زمینه‌ای فراهم آورد تا یادگیرندگان نه تنها دانش لازم برای زندگی در جهان امروز را کسب کنند، بلکه مهارت‌ها و نگرش‌هایی را نیز بیاموزند که آن‌ها را برای مواجهه با چالش‌های آینده آماده سازد. تحول کلاس درس در واقع بخشی از تحول گسترده‌تری است که در مفهوم آموزش و یادگیری در حال رخ دادن است؛ تحولی که هدف آن ایجاد نظام‌های آموزشی انعطاف‌پذیرتر، انسانی‌تر و کارآمدتر برای پاسخ‌گویی به نیازهای جهان در حال تغییر است.